

INGLIZ TILINI YANGI USULLARDA O'RGATISH VA O'RGANISH

Toshkent viloyati Bo'stonliq tuman 2-son texnikumi

Narziyeva Nargiza Ravilevna

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ingliz tilini zamonaviy va innovatsion usullar orqali o'rgatish hamda o'rganish jarayonining samaradorligini oshirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, yangi pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanishning afzalliklari tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *innovatsion metodlar, ingliz tili, interaktiv ta'lim, AKT, kommunikativ yondashuv, multimedia, ta'lim texnologiyalari*

Bugungi kunda chet tillarini, ayniqsa ingliz tilini o'rganish zamon talabi darajasiga ko'tarildi. Globalizatsiya jarayonlari, xalqaro aloqalarning kengayishi va zamonaviy texnologiyalarning rivojlanishi ingliz tiliga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda. Shu sababli ingliz tilini o'rgatishda an'anaviy usullardan tashqari yangi, innovatsion yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ingliz tilini yangi usullarda o'rgatish jarayonida kommunikativ yondashuv eng samarali metodlardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvda o'quvchilar tilni faqat grammatik qoidalar orqali emas, balki muloqot jarayonida faol qo'llash orqali o'rganadilar. Bu esa ularning nutq ko'nikmalarini tez va samarali rivojlantirishga yordam beradi. Interaktiv metodlar – “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Rol o'ynash”, “Debat” kabi usullar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bu metodlar orqali o'quvchilar mustaqil fikrlashga, o'z fikrini erkin ifoda etishga va jamoa bilan ishlashga o'rganadilar. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham ingliz tilini o'rganishda katta ahamiyatga ega. Turli mobil ilovalar, onlayn platformalar va multimedia vositalari orqali darslar yanada qiziqarli va samarali tashkil etiladi. Masalan, video darslar, audio materiallar va interaktiv testlar o'quvchilarning eshitish va tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Loyiha asosida

o'qitish (project-based learning) usuli ham keng qo'llanilmoqda. Ushbu usulda o'quvchilar ma'lum bir mavzu yuzasidan mustaqil izlanish olib borib, o'z loyihalarini taqdim etadilar. Bu esa ularning ijodiy fikrlashini va tilni amaliy qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida differensial yondashuv ham muhim o'rin tutadi. Har bir o'quvchining bilim darajasi, qobiliyati va o'rganish tezligi turlicha bo'lganligi sababli, o'qituvchi dars jarayonida individual yondashuvni qo'llashi zarur. Bu usul orqali kuchli o'quvchilar murakkabroq topshiriqlar bilan shug'ullansa, qiyin o'zlashtirayotgan o'quvchilar uchun soddaroq va tushunarli mashqlar beriladi. Natijada barcha o'quvchilar dars jarayonida faol ishtirok etadi. Ingliz tilini o'rganishda motivatsiya omili juda katta ahamiyatga ega. O'quvchilarning qiziqishini oshirish uchun o'qituvchi darslarni qiziqarli, hayotiy misollar asosida tashkil etishi lozim. Masalan, real hayotga yaqin dialoglar, kundalik vaziyatlarga oid mashqlar va o'yin elementlarini qo'llash orqali o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishi yanada ortadi. Gamifikatsiya, ya'ni o'yin texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etish ham samarali usullardan biridir.

Kollaborativ o'qitish, ya'ni guruh bo'lib ishlash metodlari ham muhim ahamiyat kasb etadi. Guruhlarda ishlash orqali o'quvchilar bir-biri bilan fikr almashadi, muammolarni birgalikda hal qiladi va o'zaro muloqot qilish orqali til ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Bu usul ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish bilan birga, o'quvchilarda jamoaviylik ruhini ham shakllantiradi.

Flipped classroom, ya'ni "teskari sinf" modeli ham zamonaviy ta'limda keng qo'llanilmoqda. Ushbu modelda o'quvchilar yangi mavzuni uyda video yoki boshqa materiallar orqali o'rganib keladi, dars vaqtida esa amaliy mashqlar bajariladi. Bu esa dars vaqtini samarali tashkil etishga va o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga yordam beradi. Autentik materiallardan foydalanish ham muhimdir. Ingliz tilidagi asl matnlar, gazeta maqolalari, filmlar, qo'shiqlar va podkastlar o'quvchilarga tilni tabiiy muhitda o'rganish imkonini beradi. Bu esa ularning lug'at boyligini oshiradi, talaffuzini yaxshilaydi va tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Baholash tizimining zamonaviylashuvidir. An'anaviy baholashdan

tashqari formatif (jarayon davomida baholash) va summativ (yakuniy baholash) usullarini uyg'unlashtirish o'quvchilarning bilimini to'liq va adolatli baholash imkonini beradi. O'z-o'zini baholash va o'zaro baholash usullari esa o'quvchilarda mas'uliyat hissini oshiradi hamda ularni mustaqil o'rganishga undaydi.

Ingliz tilini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlardan yana biri — kompetensiyaviy yondashuv hisoblanadi. Ushbu yondashuvga ko'ra, o'quvchilar faqat nazariy bilimlarni egallabgina qolmay, balki ularni amaliyotda qo'llay olish ko'nikmasiga ham ega bo'lishlari zarur. Ya'ni, til o'rganish jarayonida o'quvchilarda tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish kompetensiyalari birgalikda rivojlantiriladi.

Ingliz tilini o'qitishda multimediya vositalaridan foydalanish katta samara beradi. Interaktiv doskalar, taqdimotlar, audio va video materiallar yordamida darslar yanada jonli va tushunarli bo'ladi. Bu esa o'quvchilarning diqqatini jalb etib, mavzuni oson o'zlashtirishlariga yordam beradi. Ayniqsa, talaffuzni to'g'ri shakllantirishda audio materiallar muhim rol o'ynaydi. Mustaqil ta'limni rivojlantirish ham muhim vazifalardan biridir. O'quvchilarni mustaqil ishlashga o'rgatish orqali ular qo'shimcha manbalardan foydalanishni, o'z ustida ishlashni va bilimlarini mustahkamlashni o'rganadilar. Onlayn kurslar, elektron lug'atlar va mobil ilovalar bu borada samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Dars yakunida o'quvchilarning o'z faoliyatini tahlil qilishi, nimalarni o'rganganini va qaysi jihatlarda qiyinchiliklarga duch kelganini aniqlashi muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon o'quvchilarning o'z-o'zini rivojlantirishiga yordam beradi va keyingi darslar samaradorligini oshiradi. Ingliz tilini o'rganishda madaniyatlararo yondashuv ham muhim o'rin tutadi. Tilni o'rganish bilan birga, o'sha til egalarining madaniyati, urf-odatlarini va turmush tarzini ham o'rganish o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi. Bu esa tilni yanada chuqurroq va ongli ravishda o'zlashtirishga xizmat qiladi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilini yangi usullar asosida o'rgatish va o'rganish zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylangan. Innovatsion pedagogik

texnologiyalar, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya vositalari hamda individual va differensial yondashuvlarning qo'llanilishi ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. O'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirish, ularni faol ishtirok etishga undash va real hayotga yaqin vaziyatlar asosida ta'lim berish orqali til o'rganish jarayoni yanada mazmunli va samarali tashkil etiladi. Zamonaviy yondashuvlar nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodkorlik va muloqot qilish qobiliyatlarini ham shakllantiradi. Ingliz tilini o'qitishda an'anaviy usullar bilan bir qatorda zamonaviy, innovatsion yondashuvlardan keng foydalanish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi. — Toshkent: O'qituvchi, 2012.
2. Passov E.I. Kommunikativ metod asoslari. — Moskva: Prosveshcheniye, 1991.
3. Harmer J. How to Teach English. — London: Longman, 2007.
4. Scrivener J. Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching. — Oxford: Macmillan Education, 2011.
5. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. — Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
6. Thornbury S. How to Teach Speaking. — London: Longman, 2005.